NIVÅ A2

Solspeilet på Rjukan

Byen som hentet sola

På Rjukan skinner ikke sola på torget om vinteren, fordi byen ligger i en dyp dal. Ingrid forteller Magnus om de store speilene på fjellet som sender sola ned til byen.

Nøkkelord

- et speil
- en dal
- en skygge
- et torg
- klage
- en taubane
- skeptisk
- en underskrift
- en flekk
- en omvei
- feire
- bratt

I dette heftet

Nøkkelord 2
Hele manuset 3
Fikk du det med deg? 8
Hvilket ord passer ikke? 8
Kryssord 9
Din tur 10
Fasit 11

Slik bruker du det

1
Hør episoden på YouTube.

2
Les manuset og lær nøkkelordene.

3
Gjør oppgavene og sjekk fasiten.

Med hele manuset, nøkkelord, oppgaver og fasit

Hør episoden på YouTube-kanalen til Aprendos

Nøkkelord

Disse ordene er med i episoden.

Nøkkelord	Betydning	Eksempel
et speil *substantiv* **mirror**	En glatt flate av glass der du kan se deg selv.	*Hun ser seg i speilet før hun går på jobb.*
en dal *substantiv* **valley**	Et lavt område mellom to fjell.	*Bestemor bor i en liten dal med en elv i midten.*
en skygge *substantiv* **shade, shadow**	Et mørkt sted der sola ikke kommer.	*Det er så varmt i dag, så vi sitter i skyggen under treet.*
et torg *substantiv* **town square**	En åpen plass midt i en by, der folk møtes.	*På lørdag kjøper vi jordbær på torget.*
klage *verb* **to complain**	Å si at du ikke er fornøyd med noe.	*Naboen klager fordi musikken vår er for høy.*
en taubane *substantiv* **cable car**	En liten hytte som henger i en kabel og går opp og ned et fjell.	*Vi tok taubanen opp og gikk ned til byen igjen.*
skeptisk *adjektiv* **sceptical**	Når du ikke helt tror på noe.	*Jeg er litt skeptisk til den nye appen.*
en underskrift *substantiv* **signature**	Navnet ditt, skrevet med din egen hånd.	*Du må skrive underskriften din nederst på arket.*
en flekk *substantiv* **spot, patch**	Et lite område som er lysere, mørkere eller har en annen farge enn resten.	*Jeg fikk en flekk med kaffe på den hvite skjorta.*
en omvei *substantiv* **detour**	En vei som er lengre enn den vanlige veien.	*Vi tok en omvei fordi veien til skolen var stengt.*
feire *verb* **to celebrate**	Å ha fest fordi noe er fint eller viktig.	*Vi feirer bursdagen til mormor på søndag.*
bratt *adjektiv* **steep**	Når en vei eller en bakke går fort opp eller ned.	*Bakken opp til skolen er så bratt at jeg må gå av sykkelen.*

Hele manuset

Solspeilet på Rjukan: Byen som hentet sola

INGRID Tenk deg et lite **torg** fullt av folk. Alle barna har solbriller på.

MAGNUS Solbriller? Hvilken måned er det?

INGRID Oktober. Og alle ser opp mot fjellet.

MAGNUS Men himmelen er grå, eller?

INGRID Helt grå. Og på dette torget skinner sola aldri om vinteren.

MAGNUS Aldri? Så hva venter de på?

INGRID Et **speil**. Solspeilet på Rjukan.

MAGNUS Et speil som skal hente sola? Det tror jeg ikke på.

INGRID Dette er Aprendos på norsk, nivå A2. Jeg heter Ingrid.

MAGNUS Og jeg er Magnus.

INGRID Har du vært på Rjukan om vinteren, Magnus?

MAGNUS Nei. Bare én gang, og da skinte sola.

INGRID Da hadde du flaks. Rjukan ligger i en dyp og smal **dal** i Telemark.

MAGNUS Med høye fjell på begge sider.

INGRID Akkurat. Om høsten står sola lavt. Den kommer ikke over fjellet.

MAGNUS Hvor lenge er den borte?

INGRID Fra høsten og helt til tolvte mars. Nesten et halvt år.

MAGNUS Et halvt år? Uten en eneste solstråle?

INGRID Nede i byen er det bare **skygge**. Oppe på fjellet skinner sola, og folk ser den der oppe.

MAGNUS Det høres nesten verre ut. Du ser sola, men du får den ikke.

INGRID Ja! Og derfor elsker jeg denne historien.

MAGNUS Vent litt før du fortsetter. Liker dere rare, sanne historier fra Norge? Da kan dere abonnere på kanalen. Vi har mange flere.

INGRID Og nå tilbake til mørket. Vi starter i nitten tretten.

MAGNUS Så tidlig?

INGRID Ja. Rjukan er en ny by. Den vokser fort, fordi Norsk Hydro bygger fabrikker der.

MAGNUS Og sjefen er Sam Eyde. Han var med og startet Norsk Hydro.

INGRID Riktig. Mange arbeidere bor i byen. Og om vinteren lever de i skyggen.

MAGNUS Så noen begynner å **klage**…

INGRID …og noen får en idé. En mann som heter Oscar Kittelsen, skriver om den i avisen.

MAGNUS Hva skriver han?

INGRID Vi setter et stort speil på fjellet. Speilet sender sola ned til byen.

MAGNUS I nitten tretten? Med hva da, speilet fra badet?

INGRID Du ler, men Sam Eyde liker ideen. Han vil bygge det.

MAGNUS La meg gjette. Han bygger speilet, og det faller ned.

INGRID Nei. Han bygger det aldri. Teknikken er ikke god nok.

MAGNUS Fordi de ikke kan styre speilet etter sola…

INGRID …det tror jeg. Sola flytter seg hele dagen. Et speil som står stille, hjelper lite.

MAGNUS Og denne delen kjenner jeg. Jeg vet hva de gjør i stedet.

INGRID Gjør du? Fortell.

MAGNUS De kan ikke hente sola ned. Så de tar folket opp til sola.

INGRID Opp? Hvordan?

MAGNUS Med Krossobanen. Det er en **taubane** fra nitten tjueåtte.

INGRID En taubane, altså en liten hytte som henger i en kabel…

MAGNUS …og som går opp fjellsida, ja. Den var en gave fra Norsk Hydro til folket.

INGRID En gave. Så arbeiderne kunne ta en tur opp i sola?

MAGNUS Akkurat. Og den var den første taubanen i hele Nord-Europa.

INGRID Den første? På Rjukan? Det visste jeg ikke.

MAGNUS Så nå kan jeg mer enn forskeren. Én-null til meg.

INGRID Greit. Én-null.

MAGNUS Men si meg, hvordan er det å leve så lenge uten sol?

INGRID Jeg vet litt om det, faktisk. En gang var jeg på tokt i Arktis i januar.

MAGNUS På tokt. Så på en båt med forskere?

INGRID Ja, i tre uker. Vi så ikke sola én eneste gang. Etter to uker var jeg sur på alle.

MAGNUS Surere enn nå?

INGRID Mye surere. Så jeg forstår folk på Rjukan.

MAGNUS Jeg også. Min første leilighet i Oslo var i en kjeller. Vinduet var helt nede ved bakken.

INGRID Så du så bare…

MAGNUS …føtter. Hele vinteren så jeg bare føtter.

INGRID Stakkars deg. Men nå hopper vi fram. Til to tusen og fem.

MAGNUS Nesten hundre år senere.

INGRID Ja. En kunstner som heter Martin Andersen, bor på Rjukan. Han flyttet dit fra Oslo.

MAGNUS Og han synes det er mørkt.

INGRID Veldig mørkt. Han leser om den gamle ideen. Og han tenker: Nå har vi datamaskiner.

MAGNUS Så han vil prøve igjen.

INGRID Ja. Og i to tusen og seks får en landsby i Italia et speil. Den heter Viganella.

MAGNUS Italia? Der er det jo sol overalt!

INGRID Viganella ligger også i en dyp dal. Om vinteren er det skygge der.

MAGNUS Ok. Så det finnes flere byer som Rjukan.

INGRID Ja. Og Rjukan vil ha et større speil.

MAGNUS Og det koster penger. Hvor mye? Hundre millioner?

INGRID Nei, nei. Fem millioner kroner.

MAGNUS Fem millioner for litt sol? Det er mye for en liten by…

INGRID ...og derfor betalte kommunen bare en del. Norsk Hydro betalte også, og Koro, som gir statens penger til kunst.

MAGNUS Og var alle i byen glade?

INGRID Nei. Mange var **skeptiske**.

MAGNUS Skeptiske, så de trodde ikke på det.

INGRID Ja. Noen laget en Facebook-side mot speilet. Andre samlet **underskrifter**.

MAGNUS Underskrifter, altså navn på en liste mot speilet.

INGRID Ja. Noen kalte det et prosjekt for å vise seg fram.

MAGNUS Jeg forstår dem litt. Fem millioner er mye. Kanskje skolen trenger pengene mer.

INGRID Så du er med på Facebook-siden?

MAGNUS Jeg er bare litt skeptisk av natur.

INGRID Hva med dere som hører på? Vil du ha et solspeil i byen din for fem millioner? Skriv ja eller nei i kommentarene.

MAGNUS Og skriv hvorfor. Jeg vil vite om jeg er alene.

INGRID Ok. Nå bygger de. Speilene skal stå fire hundre og femti meter over torget.

MAGNUS Hvor mange speil?

INGRID Tre. Hvert speil er sytten kvadratmeter.

MAGNUS Sytten kvadratmeter. Det er like stort som soverommet mitt.

INGRID Kanskje. Og nå kommer det beste. Speilene er datastyrte.

MAGNUS Datastyrte. Så en datamaskin bestemmer hvor de peker?

INGRID Ja. De følger sola hele dagen. Og de får strøm fra sola.

MAGNUS Sola hjelper til med sitt eget speil. Det liker jeg.

INGRID Men gjett hvor de styrer speilene fra.

MAGNUS Fra et lite kontor på Rjukan?

INGRID Nei. Fra et firma i Tyskland, i nærheten av München. De følger med på kameraer.

MAGNUS Så noen i Tyskland skrur på...

INGRID ...sola for Rjukan. På en måte, ja.

MAGNUS Men hvordan får de så store speil opp på fjellet? Med taubanen?

INGRID Nei. Med helikopter.

MAGNUS Selvfølgelig. I Norge ender alt med et helikopter.

INGRID Og så kommer dagen. Trettiende oktober to tusen og tretten. Alle møter opp...

MAGNUS ...på torget. Med solbrillene.

INGRID Ja! Barna får solbriller. Det ligger sand på torget, og folk spiller volleyball.

MAGNUS Volleyball? I oktober på Rjukan?

INGRID Strandvolleyball, Magnus. Uten strand...

MAGNUS ...og uten sol.

INGRID Og uten sol. Ennå.

MAGNUS Så kommer sola?

INGRID Først er det skyer. Martin Andersen sa at det var litt spent i noen minutter.

MAGNUS La meg gjette. Skyene blir der hele dagen, og alle…

INGRID …nei! Skyene går bort. Og plutselig blir torget lyst.

MAGNUS Bare sånn?

INGRID Bare sånn. En stor, lys **flekk** midt på torget. Omtrent seks hundre kvadratmeter.

MAGNUS Seks hundre? Det er mange soverom.

INGRID Det er mange soverom, ja.

MAGNUS Men er den varm? Som ekte sol?

INGRID Nesten. På torget får du mellom åtti og hundre prosent av kraften til sola.

MAGNUS Så du kan sitte der og bli varm i ansiktet. I januar.

INGRID Ja. Og Martin Andersen sa at stemningen var elektrisk.

MAGNUS Elektrisk. Det passer i en by som Norsk Hydro bygde. Får jeg et poeng for den?

INGRID Nei. Du får ikke poeng for ordspill.

MAGNUS Hva? Det var et godt ordspill!

MAGNUS Men vent. Er det egentlig ekte sol? Eller er det bare lys fra et speil?

INGRID Det er ekte sollys, Magnus. Det tar bare en **omvei**.

MAGNUS En omvei. Det likte jeg faktisk.

INGRID Og en artig ting: Sola kommer fortsatt tilbake over fjellet i mars. Og det **feirer** de med en stor fest.

MAGNUS Solfesten! Den har jeg lest om. De har feiret den i hundre år.

INGRID Hundre år med fest. Og nå har de speilet også.

MAGNUS Ja. Men kan jeg ta Krossobanen opp nå, da?

INGRID Ikke akkurat nå. Den har vært stengt siden to tusen og tjuefire. Nå skal de bygge en ny bane, men ingen vet helt sikkert når den åpner igjen.

MAGNUS Synd. Da må jeg gå.

INGRID Det kan du. Stien til speilet starter i Skriugata, og den er **bratt**. Den er best fra mai til oktober.

MAGNUS Så om vinteren går jeg ikke dit.

INGRID Om vinteren sitter du på torget. I lyset fra speilet.

MAGNUS Vet du, nå er jeg mindre skeptisk. Litt mindre.

INGRID Hvor mye mindre?

MAGNUS Nok til å ta med solbriller i oktober.

INGRID Da har vi en utfordring til dere som hører på.

MAGNUS Ikke strandvolleyball, håper jeg.

INGRID Nei. Ta et lite speil og gå til et vindu med sol. Send en solflekk inn i det mørkeste hjørnet hjemme.

MAGNUS Skriv i kommentarene hvor flekken havnet. Og svar: ja eller nei til et solspeil i byen din?

INGRID Hele manuset og de viktigste ordene ligger i en gratis PDF. Lenken står i beskrivelsen.

MAGNUS Og trykk på abonner, så får dere neste historie på nivå A2. Den handler om brunost.

INGRID Brunost! Der kan jeg ingenting.

MAGNUS To-null til meg, da. Ha det bra, alle sammen!

INGRID Ha det, og ta med solbrillene.

Fikk du det med deg?

Velg riktig svar.

1. Hvorfor kommer ikke sola ned til torget på Rjukan om vinteren?

- ◯ Det er alltid skyer over byen.
- ◯ Byen ligger i en dyp dal, og sola kommer ikke over fjellet.
- ◯ Fabrikkene lager så mye røyk.

2. Hva fikk folket i 1928, i stedet for et speil?

- ◯ En taubane som tok dem opp til sola.
- ◯ Store lamper på torget.
- ◯ Gratis ferie i Italia.

3. Hvor mye kostet det nye speilet?

- ◯ Hundre millioner kroner.
- ◯ Femti tusen kroner.
- ◯ Fem millioner kroner.

4. Hvor styrer de speilene fra?

- ◯ Fra et lite kontor på Rjukan.
- ◯ Fra et firma i Tyskland, i nærheten av München.
- ◯ Fra Norsk Hydro i Oslo.

5. Hva skjedde på torget 30. oktober 2013?

- ◯ Barna fikk solbriller, og folk spilte strandvolleyball.
- ◯ Folk gikk på ski rundt torget.
- ◯ Sola kom aldri, fordi det var skyer hele dagen.

Oppgave 1. Hvilket ord passer ikke?

Ett ord i hver gruppe passer ikke. Finn ordet, og tenk på hvorfor.

1.

◯ dal ◯ fjell ◯ torg ◯ fjellside

Hvorfor passer det ikke?

2.

◯ klage ◯ feire ◯ juble ◯ danse

Hvorfor passer det ikke?

3.

○ taubane ○ helikopter ○ speil ○ buss

Hvorfor passer det ikke?

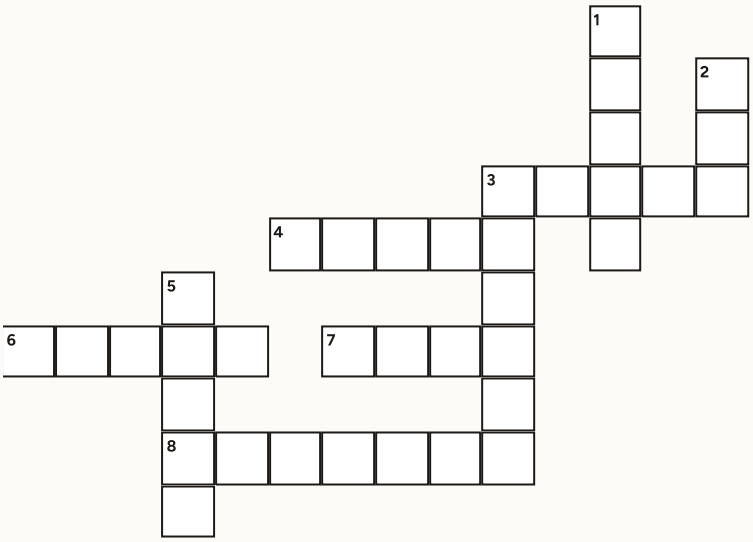
4.

○ glad ○ sur ○ skeptisk ○ bratt

Hvorfor passer det ikke?

Oppgave 2. Kryssord

Alle svarene er nøkkelord fra episoden. Skriv ordet i grunnformen.

VANNRETT

3 Rjukan har tre av dem, fire hundre og femti meter over torget. (5)

4 Speilene lager en stor og lys en midt på torget. (5)

6 Det gjør folk på Rjukan når sola kommer tilbake i mars. (5)

7 Her spilte folk strandvolleyball i oktober. (4)

8 Krossobanen er en slik. Den var den første i Nord-Europa. (7)

LODDRETT

1 Sollyset tar en slik på vei ned til byen, sier Ingrid. (5)

2 Rjukan ligger i en dyp og smal en, med høye fjell på begge sider. (3)

3 Her levde arbeiderne på Rjukan hele vinteren. (6)

5 Slik er stien som starter i Skriugata. (5)

Oppgave 3. Din tur

Vil du ha et solspeil i byen din for fem millioner kroner? Skriv tre eller fire setninger. Bruk minst to ord fra ordlisten.

Fasit

Sjekk svarene dine når du er ferdig med oppgavene.

Fikk du det med deg?

1. Byen ligger i en dyp dal, og sola kommer ikke over fjellet.
2. En taubane som tok dem opp til sola.
3. Fem millioner kroner.
4. Fra et firma i Tyskland, i nærheten av München.
5. Barna fikk solbriller, og folk spilte strandvolleyball.

Oppgave 1. Hvilket ord passer ikke?

1. **torg** De andre finner du i naturen. Et torg er en plass midt i byen, som torget på Rjukan.
2. **klage** De andre gjør du når du er glad. Arbeiderne på Rjukan begynte å klage fordi de levde i skyggen hele vinteren.
3. **speil** De andre kan du reise med. Speilene kom opp på fjellet med helikopter.
4. **bratt** De andre sier noe om hvordan en person har det. Bratt sier noe om en sti, som stien opp til speilet.

Oppgave 2. Kryssord

3 vannrett: speil
4 vannrett: flekk
6 vannrett: feire
7 vannrett: torg
8 vannrett: taubane
1 loddrett: omvei
2 loddrett: dal
3 loddrett: skygge
5 loddrett: bratt

Oppgave 3. Eksempelsvar

Ja, jeg vil gjerne ha et speil i byen min. Om vinteren er det mye skygge i gata vår, og mange klager på mørket. Men jeg er litt skeptisk til prisen. Hvis speilet kommer, skal vi feire med strandvolleyball på torget.